

Tri levy v storočí ariánov

Carlo Codega

6. mája 2021 ✝ Cirkev

Zdroj: wikimedia commons

„*Ingemuit totus orbis et Arianum se esse miratus est*“ (Celý svet zastonal a s údivom hľadel na to, že sa stal ariánsky): týmito silnými slovami svätý Hieronym charakterizoval situáciu Cirkvi v polovici 4. storočia, keď sa zdalo, že ariánska heréza presadzovaná cisárom Constantiom II. premohla obhajcov pravej viery, zviadla slabých a skorumpovala oportunistov. Slávny kríž, ktorý sa Konštantínovi zjavil pred bitkou pri Ponte Milvio v roku 312 a ohlásil Kristovo víťazstvo nad Rímskou ríšou, ktorá v priebehu niekoľkých rokov prešla od prenasledovania kresťanov k ich verejnému uznaniu, sa pre kňazov a biskupov, ktorí sa udomácnili na dvore Constantia II. (Flavius Iulius Constantius, syn Konštantína I. Veľkého), zrazu stal dôkazom slabosti, keď ním dokazovali Ježišovu menejcennosť voči Otcovi.

Zvláštna parabola Cirkvi v tomto symbolickom storočí: od prenasledovania k triumfu, od triumfu k sebazničeniu, nakoniec tiché „zmŕtvychvstanie“, a to všetko v znamení kríža, „pre Židov pohoršenie, pre pohanov bláznovstvo“. (1Kor 1,23) Je to vždy tajomstvo Kristovho kríža, mystickej hlavy, ktoré pokračuje v mystických údoch a sprevádza putovanie Cirkvi v dejinách.

Kristovi nepriatelia

Veľký svätec Atanáž vedel niekoľkými, výstižnými výrazmi opísať svojich ariánskych protivníkov: „*Christomakoi*“ (Kristovi nepriatelia). Tento tvrdý a ostrý úsudok však nie je bezdôvodný, ak vezmeme do úvahy, že svätý Alexander Alexandrijský, prvý nepriateľ hereziarchu Aria, od začiatku pranieroval ničomnosť tejto herézy listom adresovaným katolíckym biskupom: „*Ariáni tým, že spochybňujú každú posvätnú a apoštolskú náuku, vedú vojnu proti Kristovi podobne ako Židia, aby útočili na božstvo nášho Spasiteľa a hlásali, že je proste rovnaký človek ako ktokoľvek iný.*“

Z teoretického hľadiska arianizmus naozaj nebol ničím iným ako racionalistickou reinterpretáciou katolíckej viery, neschopnou prijať tajomstvá Zjavenia (Božia jednota a Trojica, Vtelenie), s cieľom predkladať vieru „pochopiteľnú“, vieru, v ktorej Boh potrebuje „božského“ (v určitom zmysle) prostredníka, aby komunikoval so svetom, ale nie samotného „Boha“. Tento sprostredkovateľ nie je nikto iný ako Ježiš Kristus, Logos, ktorý v sebe určite má božskú iskrú, ale v žiadnom prípade nie je Bohom: Bol splodený Otcom z ničoho tak ako

my, a bol čas, keď nebol, takže nie je ani od vekov ani večný, a teda určite nie je Bohom. Pasáže Svätého písma, v ktorých sa hovorí o Kristovom človečenstve, sú nadmerne zdôrazňované a použité na to, aby potvrdzovali absenciu božskosti.

Táto teória, ktorá podriaďovala Syna Otcovi a predovšetkým mu odopierala božskú podstatu, však bola slávnostne odsúdená na Nicejskom koncile (325) zvolanom cisárom Konštantínom I.: Koncil bol v tom takmer jednomyselný (iba traja biskupi odmietli podpísať) pri ohlasovaní *omousia* (konsubstanciálnosti) Otca a Syna, čo znamená, že Syn je Bohom rovnako ako Otec. Ariáni proti doktrinálnemu obrannému múru Nicey čoskoro postavili svoju „dielňu“ využívúc politický kumšt niektorých svojich exponentov, ako bol Euzébius z Nikomédie a Euzébius z Cézarey, ktorí mali dobré kontakty na Konštantínovom dvore a dokázali „politicky“ zvrátiť rozsudok vynesený v Niceji. Konštantín, ktorý mal rád lichotníkov, schválil aktivitu týchto ariánskych biskupov, potvrdil zosadenie a vyhnanstvo biskupov brániacich rozhodnutie Nicejského koncilu a dovolil im, aby presvedčili veľkú časť východného episkopátu, ktorý bol väčšmi vystrašený než presvedčený, aby sa k nim pridal. Dokonca aj Euzébius z Nikomédie presvedčil Konštantína I., aby rehabilitoval hereziarchu Aria. Ten, keď dorazil do Konštantínopolu, skôr než stihol byť opätovne prijatý medzi duchovenstvo, však zomrel – ešte stále exkomunikovaný – vo verejnej latríne. Koniec hodný osoby, ktorá rozšírila svoju špinavú náuku do katolíckeho sveta!

Svätý Atanáz Alexandrijský: sila leva

V tomto kontexte sa začína príbeh svätého Atanáza, bývalého spolupracovníka a diakona svätého Alexandra, účastníka Nicejského koncilu a neskôr nástupca alexandrijského patriarchu od roku 328. Ak existuje niekto, kto sa môže ako svätý Pavol „*chváliť svojou slabosťou*“ (2 Kor 11, 30), v ktorej sa prejavuje Kristova sila, je to práve svätý Atanáz. Aj on, podobne ako apoštol pohanov, mohol uviesť početné strasti tridsiatich rokov súženia: päťkrát zosadený, dvakrát predvedený pred súd ako zločinec, dvakrát poslaný do vyhnanstva ďaleko od vlasti, útek do púšte, aby unikol smrti, uväznenie a rovnako ako na svätého Pavla, aj na neho „*deň čo deň doliehala starosť o všetky cirkvi*“ (2Kor 11, 23–30), o jeho Cirkev, ktorej bol verný, ktorá bola nútená trpieť s ním.

Nátura leva a srdce pastiera, ako aj neústupnosť žiaria vo všetkých jeho životných osudoch: pevnosť, vďaka ktorej odolal, zostal neochvejný, ťažkých tridsať rokov trpel prenasledovanie ani nie tak zo strany cisára, ako skôr svojich spolubratov biskupov bez toho, aby stratil dôveru v túto Cirkev, ktorú cítil ako matku, zveriac celý svoj osud Bohu. „*Búrka pomínie a jasná obloha sa vráti*“, znela jeho obvyklá odpoveď tým, ktorí ho ľutovali. Predovšetkým táto vášeň pre Ježiša Krista, pre obranu jeho božstva a jeho vykupiteľského diela, ho oživovala do takej miery, že vďaka nej bol neotrasiteľný, „nesmrteľný“; bol presne taký, aké mal meno (athanatos = bez smrti): „*Lepšie je zomrieť pre Boha, ako zradiť pravdu*,“ napísal biskupovi Osiovi z Córdoby, ktorý bol pravoverný, ale pravdepodobne zo slabosti upadol.

Jeho ťažkosti začali v roku 335, keď kvôli svojej nekompromisnej obhajobe Nicejského koncilu tvárou v tvár šíreniu arianizmu na cisárskom dvore a preto, že odmietol prijať Aria do spoločenstva Cirkvi, bol predvolaný pred lokálny koncil v Tyre (zvolaný cisárom Konštantínom I. na žiadosť ariánskeho biskupa Euzébia z Nikodýmie). Pretože nemali nič, z čoho by ho mohli objektívne obviňovať, vymýšľali najrôznejšie obvinenia: násilie páchané na kňazovi, zneuctenie kalicha a oltára, nemorálnosť voči žene a dokonca zabitie schizmatického biskupa, ktorému dokonca vraj odťal ruku –, ktorú jeho nepriatelia mohli vystaviť –, aby

vykonával magické činy.

Chabé dôkazy, ktoré predkladali, boli nepravdivé a zaujaté, čo svätému Atanázi iba uľahčilo dokazovanie svojej nevinoty: na obvinenie z vraždy dokázal nájsť biskupa Arsenského a ukázať, že má všetky končatiny, na čo položil otázku, či „*si myslia, že Všemohúci môže dať človeku viac ako dve ramená!*“ Aj napriek tomu sa však našiel spôsob ako odsúdiť alexandrijského patriarchu: prefíkaný Euzébius z Nikomédie využil Konštantínovu podozrievavosť a nahovoril mu, že svätý Ataná zadržiaval egyptské obilie smerujúce do Konštantínopolu, aby umoril hladom obyvateľstvo a vyprovokoval ho k vzbuře. Keď cisára presvedčil, riešenie bolo rýchle: synoda svätého Atanáza zosadila a Konštantín ho poslal do vyhnanstva do Trevíru!

Bolo to prvé z piatich vyhnanstiev a prvé z mnohých utrpení, pričom k tým fyzickým pribudli aj morálne: po smrti Konštantína I. Veľkého (337) –, po ktorej sa mohol vrátiť do Alexandrie – o druhom exile rozhodli opäť východní biskupi, na ktorých vyvíjal tlak Konštantín II., syn Konštantína I. a jeho nástupcu na Východe. V druhom vyhnanstve (339 – 42), ktoré ho priviedlo do Ríma, mal aspoň na svojej strane pápeža Júlia I., západného cisára Constansa a celý západný episkopát. Neskôr tomu už tak nebolo: po smrti Constansa a znovuzjednotení ríše do rúk ariánskeho Constantia II. (350) bol alexandrijský patriarcha tretíkrát poslaný do vyhnanstva, ktoré bolo azda najbolestivejšie.

Najbolestivejšie, pretože biskup menovaný na jeho miesto, podľa Juraj z Kapadócie, bývalý vojak vylúčený z armády pre nemorálnosť, niekoľkokrát preliat krv veriacich, ktorí s nevôľou prijímali jeho biskupskú službu, zatiaľ čo svätcovi, chránenému klérom, sa podarilo uniknúť do púšte, kde strávil šesť rokov (356 – 62); najbolestivejšie, pretože celý západný episkopát, až na pár výnimiek, ustúpil tlaku Constantia II. a exkomunikoval patriarchu; ešte bolestivejšie, pretože sám pápež Libérius na cisárovo naliehanie nakoniec pre pokoj s ním odmietol prenasledovaného biskupa podporiť; a ešte bolestivejšie, pretože západní a východní biskupi na súbežných synodách v Rimini a Seleucii (359) nakoniec odmietli Nicejský koncil a navrhli dogmatickú formuláciu, ktorá bez toho, aby popierala Kristovo božstvo, sa o ňom jednoducho nezmienila: to bol presne ten okamih, keď sa zdalo, že sa celý svet stal ariánskym, a keď srdce svätca najväčšmi trpelo za milovanú Cirkev.

Po smrti Constantia II. zaujal cisársky trón Julián (361), vďaka čomu sa katolícka strana mohla znova prebudiť k životu a dôveryhodnosťou náuky a silou príkladu naspäť získať diecézy. Posledné dve vyhnanstvá alexandrijského leva, o ktorých rozhodol pohan Julián v roku 362 a v roku 364 arián Valent, boli krátke a patriarchovi nezabránili konečne po tridsiatich rokoch ťažkostí vykonávať pastoračnú službu, povzbudzovať zdravou náukou, prebúdzajúť svedomia otupené herézou a podávať ruku aj tým, ktorí zo slabosti či naivity upadli do pasce arianizmu. Pri bližšom skúmaní sily tohto leva vidíme, že nespočíva ani tak v sile, ktorou dokázal zvíťaziť, ako skôr v trpezlivosti, s akou vedel čakať na Kristovo víťazstvo, pričom všetky nešťastné okolnosti vedel využiť na dobro (do Trevíru a Ríma svätec „importoval“ egyptské mníšstvo), veď ako hovorí kniha Prísloví: „*Lepšie je byť trpezlivý ako silák, (lepšie) sa ovládať, než mesto zaujať.*“ (Prís 16, 32)

Svätý Hilár z Poitiers: odvaha leva

Vedľa leva na Východe stojí lev z Poitiers, ktorého nazvali Ataná z Západu: svätý Hilár. Nezažil počiatky arianizmu, ani roky Konštantínovej vlády, ale začal pôsobiť a bojovať presne v čase zdanlivého víťazstva arianizmu v celej Cirkvi, aby bol potom medzi prvými, ktorí spolupracovali pri obnove pravého katolicizmu.

Hilár sa narodil pohanstve a ku kresťanstvu prišiel cez filozofiu: bola to najmä, ako rozpráva na živých stránkach knihy *De Trinitate*, dogma o Najsvätejšej Trojici a konsubstancialite Otca a Syna, ktoré mu osvetlili cestu ku konverzii. Prológ evanjelia svätého Jána otvoril jeho intelekt k prijatiu kresťanstva: „*Trasúca sa a úzkostlivá myseľ tam nachádza viac nádeje, než by čakala. V prvom rade je preniknutá poznaním Boha Otca. A to, čo predtým poznal ako večnosť, nekonečno a prirodzenosť svojho Stvoriteľa, teraz vie, že sa vzťahuje aj na Jednorodeného Božieho Syna (...) Viera v tomto poznaní je potom veľmi zriedkavá, prináša však maximálnu odmenu: keďže „ani jeho vlastní ho neprijali“, zatiaľ čo tým, ktorí ho prijali, dal moc stať sa Božími deťmi, čo sa nenarodili ani z krvi ani z vôle muža, ale z viery.*“

Toto nádherné tajomstvo Trojice, ktoré mu otvorilo truhlice pravdy, bolo teraz ničené najmä pokiaľ išlo o Kristovo božstvo, touto arogantnou sektou, ktorá sa pod ochranou cisárskej moci presadzovala skôr násilím než silou pravdy o pastieroch Cirkvi. Samotný svätý Hilár, ktorý sa stal biskupom v 50. rokoch, sa musel stať svedkom strašného výjavu na Milánskom koncile v roku 355, keď boli západní biskupi prinútení cisárskymi úradníkmi násilne prerušiť spoločenstvo so svätým Atanájom. Iba svätý Dionýz z Milána, svätý Euzébius z Vercelli a Lucifer z Cagliari boli schopní postaviť sa proti, za čo boli potrestaní rovnako ako alexandrijský patriarcha, vyhnanstvom často sprevádzaným násilím a ponižovaním. Svätého Hilára v roku 356 postihol rovnaký smutný osud: na synode zvolanej v Arles –, ktorú nazval „synodou falošných apoštolov“ – pod predsedníctvom Saturnina, predĺženej ruky cisára Constantia II., sa spolu s marseillským biskupom postavil proti a bol odsúdený do vyhnanstva v Malej Ázii. Aj tu, ako po celý svoj život, dokazoval, čo neskôr napísal cisárovi: „*Som katolík a nechcem byť kacírom; Som kresťan a nie som arián: Radšej zomriem na tomto svete, než by som nepoškvrnenú čistotu pravdy nechal pošpiniť vládou človeka.*“

Vyhnanstvo ho nielenže neoslabilo či neskľučovalo, ale bral ho ako príležitosť ponúkanú Prozreteľnosťou a jeho odhodlanosť a odvaha ešte viac vzrástli: v Malej Ázii štúdiom arianizmu a jemných sofizmov, ktoré oklamali mnohých dobromyseľných biskupov a presbyterov, vykonal veľmi vzácne dielo, keď napomohol zblíženiu západného a východného episkopátu, čo ho priviedlo k napísaniu slávneho diela *De Trinitate*.

Svätý Hilár bol predovšetkým dušou „nicejského“ odporu proti koncilu v Seleucii (359), ktorého súčasťou boli aj umiernení ariáni (tzv. semiariáni), zameraného proti bezbožnej heréze najextrémnejších ariánov, ktorí popierali akúkoľvek podobnosť medzi Ježišom a Otcom. Žiaľbohu cisár, keď videl, že Hilár môže získať na svoju stranu východný episkopát, okamžite preložil koncil do Konštantínopola, aby dosiahol podobný výsledok ako paralelný koncil v Rimini (359), na ktorom západný episkopát ustúpil a podpísal neúplné, aj keď nie otvorene heretické vyznanie viery.

Napriek sklamaniam z tejto hroznej správy svätý Hilár nepochyboval o tom, že napriek slabosti biskupov na Východe a na Západe katolícka viera prežije v srdciach veriacich: „*Uši veriacich sú často čistejšie ako pery pastierov*“, napísal pri tejto príležitosti. To ho pobádalo s ešte väčším zánietením pokračovať v boji o čistú vieru: po presťahovaní do Konštantínopola pri príprave na koncil niekoľkokrát napísal cisárovi Constantiovi, aby dal povolenie na verejnú dišputu s jeho veľkým žalobcom Saturninom z Arles. Tento, ako dobrý ariánsky „pastier“, ktorý bol oveľa viac doma v politike než v teológii, výzvu neprijal, ba naliehal na svojho cisárskeho patróna, aby svätého Hilára poslal späť do jeho vlasti, zdanlivo ako gesto „odpustenia“, ale v skutočnosti, aby dosiahol jeho odsunutie z koncilu, ktorý musel mať v ariánskych plánoch rovnaký výsledok ako koncil v Rimini.

Hoci svätý Hilár prijal cisárske rozhodnutie, na nečestnú dohodu medzi cisárom a ariánmi odpovedal s odvahou hodnou skutočného obhajcu Vteleného Slova zoči-voči arogancii Kristových nepriateľov. V brožúre *Contra Costantium* svätec obvinil cisára z útoku proti Cirkvi, ktorý je oveľa závažnejší než bolo prenasledovanie pohanských vládcov Nera a Diokleciána: *„Nastal čas hovoriť, pretože čas mlčať sa skončil. (...) Dnes musíme bojovať proti maskovanému prenasledovateľovi, proti nepriateľovi, ktorý nám lichotí, proti Antikristovi Constantiovi, ktorý nám neuštedruje smrteľné údery, ale hladká nás, ktorý svoje obete nestavia mimo zákon, ale má pre nich vládne slová, aby im uštedril smrť, ktorá nedáva slobodu temných väzení, ale službu cti v ich palácoch, ktorý netrhá boky, ale preniká do srdc, ktorý mečom neodtína hlavy, ale duše zabíja zlatom, ktorý nikoho neupaľuje, ale pre každého zapaluje pekelný oheň. Nediskutuje zo strachu, že bude porazený, ale lichotí, aby dominoval, vyznáva Krista, aby ho zaprel, zabezpečuje falošnú jednotu tak, aby vôbec nevládol pokoj, tvrdo vystupuje proti niektorým chybám, aby lepšie zničil Kristovu náuku, ctí biskupov, aby prestali byť biskupmi, stavia kostoly a ničí vieru.“*

Prechodný ariánsky triumf dvoch koncilov smrťou Constantia II. (361) uvoľnil priestor pre znovuzrodenie katolíckej viery tak, ako to ustanovil Nicejský koncil. Akceptovaný francúzskymi biskupmi sa stal ich charizmatickým hnacím motorom, pričom uprednostňoval dobrých bez toho, aby odmietal tých, ktorí upadli viac zo slabosti než zo zlomyseľnosti. Zatiaľ čo mečom bojoval s milánskym Auxentiom, ariánskym biskupom, postupne obnovil katolicizmus v Galii a spojil, povedané slovami Benedikta XVI., *„silu vo viere s miernosťou v medziľudských vzťahoch“* (katechéza z 10. októbra 2007), všetko v dôsledku jedinečného pochopenia Zjavenia a Svätého písma. Odvaha, ktorú svätý Hilár prejavoval počas celého svojho života proti tomu „svetu“, ktorý sa zdal byť zjednotený proti skutočným kresťanom, nebola ničím iným ako dôverčivou odpoveďou Tomu, ktorý ako prvý povedal svojim učeníkom: *„Dúfajte! Ja som premohol svet.“* (Jn 16, 33)

Svätý Ambróz z Milána: levica ošetrojúca zranené mláďatá

Ďalší generačný skok nás privádza do doby svätého Ambróza z Milána. Smrťou cisára Constantia II. stratil arianizmus svoju veľkú politickú podporu a v skutočnosti stratil veľa zo svojej pevnosti, zanechal však Cirkev roztrhanú vnútornými spormi a „dvorné“ duchovenstvo ktoré pokiaľ nebolo totálne zdemoralizované, bolo bez doktrínálnej hĺbky a bez akejkoľvek snahy o dokonalosť. Ariáni mali málo autentických duchovných povolání a v radoch jeho duchovenstva boli často pochybné a ambiciózne postavy, viac karieristi než pastieri. Nástupca Constantia II., Julián, ktorý sa do dejín zapísal ako odpadlík, sa pokúsil oživiť pohanstvo a postupne, krok za krokom, vyhladiť kresťanstvo a napriek tomu, že ho vychovával ariánsky biskup, nepreferoval heretikov, ale rafinovane umožnil návrat katolíckych biskupov s cieľom podnietiť vnútorné rozpory a oslabiť Cirkev, svojho hlavného nepriateľa.

Na konci jeho krátkej vlády (365) začal vo východných častiach ríše pôsobiť fanatický arián Valens, ktorý sa asi desať rokov usiloval oživiť Constantiovu politiku, aj keď s menšou úspešnosťou. Arianizmus skrátka ustúpil všade, na Západe viac než na Východe, zostali však veľké oblasti odporu najmä tam, kde bol vplyv pápeža slabší. Jednou z týchto oblastí bolo Miláno, ktoré v rokoch 355 až 374 spravoval arián Auxentius, ktorého cisár ustanovil za biskupa po vyhnaní svätého Dionýza, ktorý odmietol podpísať odsúdenie svätého Atanáza.

„*Nemorálnejší ako Žid*“ podľa svätého Ambróza za dvadsať rokov svojho biskupstva spôsobil morálny a náboženský úpadok mesta a duchovenstva, v ktorom ešte žili niektorí dobrí kňazi, ako napríklad učený svätý Simpliciano, učiteľ a nástupca svätého Ambróza. Ambróz, ktorý pochádzal zo vznešenej rímskej patricijskej rodiny a vyrastal v úzkom kontakte s rímskou Cirkvou, sa postupne vypracoval a dostal k dôležitým politickým úradom, až po konzulárne pre západné Taliansko. V roku 374, keď sa po Auxentiovej smrti snažil pokojne a vyvážene usmerniť voľbu jeho nástupcu, ktorý bol znepokojený konfliktmi medzi ariánmi a katolíkmi, bol nakoniec sám zvolený, hoci ešte neprijal krst (čo bolo vtedy celkom bežné): zatiaľ čo prebiehala urputná hádka, dieťa inšpirované Bohom, začalo kričať „Ambróz biskup“, čím vyvolalo potlesk a súhlas celého davu.

Aj keď sa mohol zdať umierneným niekde na polceste medzi nicejskými a ariánskymi katolíkmi, svätý Ambróz mal určite úprimnú katolícku vieru a ako prvé rozhodnutie nariadil návrat telesných pozostatkov svätého Dionýza. Svätec však ako schopný „politik“ pochopil zložitú situáciu a pod vedením svätého Simpliciana viedol, podobne ako svätý Atanáž a svätý Hilár, cirkevnú politiku pacifikácie: viac ako prenasledovanie alebo vyhánanie ariánskych kňazov a veriacich, ktorí tvorili veľkú časť jeho stáda, sa usiloval získať späť ich srdcia a osvietiť ich mysle, a to aj prostredníctvom programu moralizácie, ktorej venoval veľkú časť svojich kázni a biblických komentárov.

Neodmietal bojovať proti ariánskej frakcii, ktorá bola ešte stále silne zakorenená na dvore (ktorý bol v Miláne), o čom svedčí aj slávny spor o baziliky z roku 386. V prvých mesiacoch roku 386 ariánsky biskup Mercurino, ktorý na počesť predchodcu svätého Ambróza prijal meno Auxentius, bol do Milána pozvaný cisárovnou matkou Justínou (ktorá vládla namiesto dieťaťa, Valentiniána II.), aby sa ujal vedenia ariánskych veriacich, čím *de facto* vytvorila rozkol. Justínina arogancia nakoniec zákonom *ad hoc* uložila svätému Ambrózovi, aby Mercurinovi vydal baziliku Porziana (dnešné San Vittore) pod zámienkou, že katolíci si už postavili novú baziliku a ariáni majú právo sláviť obrady Veľkého týždňa na posvätnom mieste.

Bez toho, aby vypočul celé zdôvodnenie, svätec zvolal kresťanský ľud, ktorý sa v noci na Kvetnú nedeľu zabarikádoval v bazilike Porziana, ktorú medzitým obklopila cisárska garda s hrozivými fackami v rukách. Pokojný odpor milánskych katolíkov na podnet ich pastiera, ktorý pri tejto príležitosti prvýkrát zaviedol spev hymien na stráži, aby veriaci nespali a dodávali si nimi odvahu vo veľkom nebezpečenstve, nakoniec zlomil Justíninu pýchu.

Ako sme už uviedli, pastoračné dielo svätého Ambróza však nespočívalo v prvom rade v polemike a vo frontálnej opozícii voči arianizmu, ale v úsilí o dobytie a ozdravenie: ako levica s odvahou a nasadením chránil svoje mláďatá pred heretickými šelmami, zároveň však ako ozajstná matka oblizoval svojím jemným jazykom ich morálne a doktrínálne rany po dvadsiatich rokoch ariánskej „pastorácie“, akoby to robila levica svojim zraneným mláďatám.

V jeho kázniach, ako tvrdia všetci znalci jeho osoby, dominovala postava Krista, práve tá, proti ktorej útočila árijská pseudoteologická propaganda. „*Omnia est Christus nobis*“ (Kristus je pre nás všetkým), bolo heslo svätého milánskeho biskupa, zvestovateľa, v patristickom veku, zdravého kristocentrizmu, ktorý rezonuje vo všetkých jeho dielach: Kristus, jednorodený Syn Otca, je „*počiatkom Stvorenia, semenom všetkého*“, prostredníctvom ktorého Boh stvoril všetky veci; je „*večnou nádherou duše*“, ktorú poslal Otec, „*aby nám dal možnosť uvažovať o večných a nebeských skutočnostiach vo svetle jeho*

tváre“; ale predovšetkým je Spasiteľom všetkých, „prameňom života“ do takej miery, že „do Vykupiteľa všetkých nevstúpil jeden človek, ale celý svet“.

Preto sa všetci ľudia, bez ohľadu na ich stav a rany, ktoré oslabujú ich dušu, musia s dôverou obrátiť na Krista: „Ak chceš uzdraviť ranu, je lekár; ak ťa suší horúčka, je fontána; ak ťa utláča nepravosť, je spravodlivosť; ak potrebuješ pomoc, je sila; ak sa bojíš smrti, je život; ak túžiš po nebi, je cesta; ak utekáš pred tmou, je svetlo; ak hľadáš potravu, je potrava.“ Výzva na prijatie Krista do svojich srdc, ktorú svätý Ambróz adresuje všetkým kresťanom, je tou najkrajšou pečatou v dejinách tohto storočia, kde vtelené Slovo opäť a mysticky prešlo zo smrti do života, aby všetkým dalo život: „Nech Kristus vstúpi do tvojej duše, nech Ježiš prebýva v твоjich myšlienkach, aby v svätom stane cnosti nebolo miesto pre hriech.“

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/tri-levy-v-storoci-arianov/>